

*Ghosts, Queer Medium, and Politics
in Southeast Asia*

ร่างทรง กะไทย

กับการเมืองในอุษาคเนย์

พัชรินทร์ ลีรสุนทร
วัชรวุฒิ ชื่อสัตย์

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร

Naresuan University Publishing House

www.nupress.grad.nu.ac.th

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร Naresuan University Publishing House

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร 99 หมู่ 9 อาคารมหาธรรมราชา ชั้น 1 มหาวิทยาลัยนเรศวร
ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000 โทร. 0 5596 8833-8836 E-mail : nuph@nu.ac.th

www.nupress.grad.nu.ac.th สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร @nupress

สงวนลิขสิทธิ์ ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 โดยสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร ห้ามทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่ต่อสาธารณชนไม่ว่าส่วนใด
ส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ ไม่ว่าในรูปแบบใด ๆ นอกจากจะได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร เท่านั้น

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

พัชรินทร์ สิริสุนทร.

ผี จ้างทรงเหย เทกับการเมืองในอุษาคเนย์ = Ghosts, Queer Medium, and Politics in Southeast Asia.-- พิษณุโลก :
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2568.
314 หน้า.

1. เพศสภาพ -- สังคม. 2. พิธีทางศาสนาและพิธีกรรม -- สังคม. I. วิชรวุฒิ ซื่อสัตย์, ผู้แต่งรวม.
- II. ภาพพงศ์ วงศ์ทองแดง, ผู้ถ่ายภาพประกอบ. III. ชื่อเรื่อง.

306.76

ISBN 978-616-426-384-0

ISBN (e-book) 978-616-426-385-7

สพ. 148

ราคา 300 บาท

พิมพ์ครั้งแรก มีนาคม พ.ศ. 2568

จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร

วางจำหน่ายที่

1. ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 โทร. 0 2218 9812

2. ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทร. 0 2579 0113

3. ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ถนนพระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200 โทร. 0 2613 3899

4. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร อาคารมหาธรรมราชา จังหวัดพิษณุโลก 65000 โทร. 0 5596 8833-8836

ประธานกองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร. กรองกาญจน์ ชูทิพย์ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ แยมเม่น • รองศาสตราจารย์สุทัศน์ เขียววัฒนา • รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ดา สมกุล •
รองศาสตราจารย์ ดร.เกตุจันทร์ จำปาไชยศรี • ศาสตราจารย์ ดร. พญ.สุรทิพย์ พงษ์เจริญ •
ศาสตราจารย์ ดร. ภญ.กรกนก อิงคินันท์ • รองศาสตราจารย์ ดร.นิธรา กิจธรรมาวัฒน์ •
ศาสตราจารย์ ดร.สุวิสา ถ่าน้อย • รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติมา ขาววิชัย • รองศาสตราจารย์ ดร.รุจโรจน์ แก้วอุไร •
รองศาสตราจารย์ นวาวาโท ดร.วันชัย หนัณ้อย • รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัชพล พุทธิรักษา •
รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พันธ์ กิจสนาโยธิน • ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวรงค์ จันทรวิจิตร •
ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรรยาภักดิ์ สุวพันธ์ • พิชัย ทิ่มมโนจิต • นวพรรณ ดันติพลานผล

ประสานงาน

ภักดีณี เทตสิทธิกุล

ฝ่ายขาย/การเงิน

มลชา โพธิ์เงิน • วสันต์ มาสวัสดี

ออกแบบปก

สัณญญา จันทา

ออกแบบรูปเล่ม

สัณญญา จันทา

วาดภาพประกอบ

ภาพพงศ์ วงศ์ทองแดง

พิมพ์ที่

บริษัท กู๊ดเอด พรินท์ติ้ง แอนด์ แพคเกจจิ้ง กรุ๊ป จำกัด 6/1 ซอยเสรีไทย 58 แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร

สำนักพิมพ์นี้เป็นสมาชิกสมาคมผู้จัดพิมพ์
และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย
<https://pubat.or.th>

ใช้กับ
กระดาษคุณภาพ เพื่อลดงานคุณภาพ
กระดาษและสายพานรีด

กรณีต้องการสั่งซื้อหนังสือปริมาณมาก หรือจะเช่าร้านเวียนติดต่อก็ได้ฝ่ายจัดจำหน่ายสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร
โทร. 0 5596 8836 Email : nuph@nu.ac.th

กิตติกรรมประกาศ

หนังสือ “*ผี ร้างทรงกระบอ กกับการเมืองในอุษาคเนย์*”

สังเคราะห์และเรียบเรียงขึ้นจากผลการวิจัย เรื่อง *สถานภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับผู้ประกอบพิธีกรรมร้างทรงกระบอ กในดินแดนอุษาคเนย์* ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยนเรศวร ประจำปีงบประมาณ 2565 และการศึกษาวิจัยเอกสารเพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2566 ผู้เขียนต้องการชี้ชวนให้ผู้อ่านร่วมกันพินิจพิเคราะห์ ถึงพลังอำนาจของความเชื่อเรื่องผี และพิธีกรรมที่มีต่อการเมืองในดินแดนอุษาคเนย์ โดยเปิดเผยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสรรพสิ่ง ทั้งที่มีชีวิต วัตถุสิ่งของ และอำนาจเหนือธรรมชาติรูปแบบต่าง ๆ

ผู้เขียนชักชวนให้ผู้อ่านร่วมเดินทางไปในโลกลับของผีและพิธีกรรมด้วยมุมมองใหม่ ในมิติของทฤษฎีโลบายทางการเมือง ซึ่งอาศัยการผูกโยงกระบวนการทัศน์แบบรื้อสร้าง เข้ากับแนวคิดเรื่องนโยบายสังคมภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีกรอบอ้างอิง (Schema Theory) ผู้เขียนขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น มหาวิทยาลัยเก็บเทอ (Can Tho University) ประเทศเวียดนาม ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมอญ ชุมชนมอญบางกระดี่ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย มหาวิทยาลัย Gadjah Mada ประเทศอินโดนีเซีย และศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.ปีเตอร์ เอ. แจ็กสัน จากมหาวิทยาลัยแห่งชาติออสเตรเลีย ที่ร่วมแลกเปลี่ยน

มุมมองใหม่ ๆ เมื่อคราวมาบรรยาย ณ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัด
พิษณุโลก เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2566 ขอขอบคุณภาควิชาสังคมวิทยา
และมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ และสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร
ที่สนับสนุนเวลาและจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยความ
เรียบร้อย ขอขอบคุณทุก ๆ ทั้งสองคน พลอยสิริ และ พชร ที่ช่วยจัดรูปเล่ม
และตรวจแก้คำผิด

พัชรินทร์ ธิสสุน

คำนิยม

ผิอยู่กับสังคมไทยและประเทศในอุษาคเนย์มาเป็นเวลาช้านาน จากรุ่นปู่ย่าตายายจนถึงปัจจุบัน แม้ว่าสภาพสังคมและเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงไปมาก แต่ความเชื่อและพิธีกรรมฝังกับคนยังคงอยู่ และผ่านวิวัฒนาการหรือ “แปลงร่าง” ไปด้วยเนื้อหาวิชาการเหล่านี้จึงน่าสนใจในมุมมองของนักวิชาการสาขาสังคมศาสตร์ เพราะว่าผีไม่ใช่เป็นเพียงความเชื่อ หรือความคิดฝันลม ๆ แล้ง ๆ แต่ยังมีของจริงหมายถึง พิธีกรรม การใช้ทรัพยากรหรือระดมทุนเพื่อทำกิจกรรม “ของจริง” ที่จับต้องได้ และถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อเป้าหมายในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรม เป็นภาพยนตร์ นิยายนิทาน และเรื่องเล่าเพื่อความบันเทิงใจ ความน่าสนใจของหนังสือเล่มนี้คือผีเป็นส่วนหนึ่งของการเมือง การหาเสียงเลือกตั้ง คำนิยม และคะแนนนิยม เป็นที่น่ายินดีที่นักวิชาการสองท่านจากมหาวิทยาลัยนเรศวรได้แก่ พชรินทร์ สิริสุนทร และวัชรวุฒิ ชื่อสัตย์ ได้ทำงานค้นคว้าวิจัยสำรวจ “สถานภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับผู้ประกอบการพิธีกรรมเข้าทรงกะเทยในดินแดนอุษาคเนย์” นำมาสังเคราะห์เรียบเรียงเพื่อการสื่อสารสาธารณะ การวิเคราะห์พลังอำนาจของผี และพิธีกรรมทางการเมืองในประเทศแถบอุษาคเนย์ที่น่าสนใจยิ่ง คือการอธิบาย “ข้อมูล” “ตัวละคร” และ “บริบทของสังคมและพิธีกรรม” พร้อมเสนอการตีความประกอบ ที่น่าสนใจในหนังสือซึ่งประกอบด้วย 4 ตอน

ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสรรพสิ่ง (ทั้งที่มีชีวิต วัตถุสิ่งของ เงิน และอำนาจเหนือธรรมชาติหลายรูปแบบ) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผีกับคน กับสังคมรวมทั้ง “คนการเมือง” มีจริงเป็นเรื่องราวที่น่าศึกษาค้นคว้า ผีแฝงตัวในศาสนาและความเชื่อ ในศาสนาพุทธ พราหมณ์ รวมทั้ง ไสยศาสตร์ตั้งแต่อดีตยาวนานจนถึงปัจจุบัน พิธีกรรมเป็นรูปแบบหนึ่งของ กิจกรรมทางสังคมที่ประจักษ์ได้อย่างกว้างขวาง โดยผ่าน “ร่างทรง” ผู้ทำหน้าที่แปลงสารสนเทศให้ผู้บริโภครหรือผู้เลื่อมใส เป้าหมาย ของพิธีกรรมนั้นเข้าใจว่าอเนกประสงค์ เช่น ให้ขวัญและกำลังใจในการสู้รบกับข้าศึกหรือเพื่อฟันฝ่าอุปสรรค ให้ชุมชนหรือสังคมปลอดภัยจาก โรคห่า (หรือเชื้อไวรัสโควิด หรือโรคอื่น ๆ ในอนาคต) ฯลฯ ผู้เขียนทั้งสอง ให้ข้อมูลว่า คนการเมืองเชิญชนผีมาเป็นเพื่อน หรือเป็นเครื่องมือเพื่อ บรรลุเป้าหมายทางสังคม-การเมือง-การเลือกตั้ง-การสร้างคะแนนนิยม เพราะว่าผู้เสพหรือผู้นับถือผีจำนวนมากล้านคนในประเทศแถบอุษาคเนย์ (ในตอนที่สอง ต่อจากโหมโรง)

ในกระบวนการวิจัย นอกจากสร้างกรอบความคิดและมโนทัศน์ นักวิจัยแสวงหาหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อยืนยันหรือทดสอบข้อสันนิษฐาน ที่ตั้ง เช่น พิธีกรรมนั้น ๆ ส่งผลต่อเป้าหมายหรือเป้าประสงค์ของสังคม ของผู้ดำเนินการ (คนการเมือง) อย่างไร พร้อมการตีความ หนังสือเล่มนี้ เสนอกรณีศึกษาที่น่าสนใจในพิธีกรรมของคนล้านนา คนมอญบางกระดี่ คนพม่า และคนอินโดนีเซีย

นักวิจัยเรียนเชิญผู้อ่านร่วมเดินทางไปในโลกลับของผีและพิธีกรรมด้วยมุมมองใหม่ ในมิติของกุศโลบายทางการเมือง ซึ่งอาศัยการผูกโยงกระบวนการทัศน์แบบร้อยสร้าง เข้ากับแนวคิดเรื่องนโยบายสังคมภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีกรอบอ้างอิง (Schema Theory)

เชื่อว่าหนังสือเล่มนี้ ซึ่งสังเคราะห์ขึ้นผ่านจากกระบวนการวิจัยอย่างดีร่วมกับ การเรียบเรียงกรณีศึกษาเชิงประจักษ์จากหลายพื้นที่ที่น่าสนใจ จะได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่นจากวงวิชาการ จากผู้อ่านทั่วไป เป็นบทเรียนอย่างดีสำหรับนักศึกษานักวิจัย ขอให้กำลังใจนักวิจัยทั้งสองท่านที่ทำงานบุกเบิกเรื่องราวที่น่าสนใจเรื่องผีกับสังคมและผีกับการเมืองในประเทศอุษาคเนย์

ภิเรศ ปทุมสิริวัฒน์

คำนำ

ช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 21 ปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับ
ลัทธิบูชาภูตผี ปีศาจ เทพเจ้า และอำนาจเหนือธรรมชาติ ยังคงได้รับความ
นิยมทั้งในประเทศไทยและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ความเชื่อมโยง
ระหว่างความเชื่อในไสยศาสตร์กับพลังอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ในการ
ดลบันดาลความเป็นสิริมงคลให้แก่ผู้คนและสังคมในภูมิภาคนี้ได้เติบโตขึ้น
พร้อม ๆ กับความเฟื่องฟูของวัฒนธรรมดิจิทัล เครือข่ายสังคมออนไลน์
และลัทธิบูชาความมั่งคั่ง

การก่อเกิดศาสนาประชานิยม ที่ผสมผสานศาสนาพุทธเชิง
ไสยศาสตร์เข้ากับความเชื่อและพิธีกรรมแบบผี และพราหมณ์ ได้ถูกใช้เป็น
กุศโลบายทางการเมืองในหลากหลายระดับและมิติ โดยมีกลยุทธ์สำคัญ
คือ การประชันพรผ่านร่างทรงและพิธีกรรม ได้ผนวกผู้คนจากทุกชนชั้น
และทุกเชื้อชาติเข้าด้วยกัน เพื่อเป้าหมายสูงสุดคือ การดำรงไว้ซึ่งสถานะ
ทางการเมือง ความมั่งคั่ง และอำนาจ ที่ไม่ต้องปฏิญาณตนว่าศรัทธาต่อ
ความเชื่อและศาสนาแบบใด หากแต่ใช้ปฏิบัติการเชิงสัญลักษณ์เพื่อเชื่อมต่อ
ความสัมพันธ์ของร่างทรง เข้ากับอำนาจทางจิตวิญญาณหลากหลายรูปแบบ
เพื่อครองอำนาจนำบนพื้นที่ทางสังคมที่มีลักษณะยืดหยุ่น และเลื่อนไหล

หนังสือ ผี ร่างทรงกะเทย กับการเมืองในอุษาคเนย์ เปิดเผยความ
จริงซึ่งอยู่ในรูปของพิธีกรรมที่เชื่อมประสานกันด้วยระบบความสัมพันธ์
ระหว่างคนกับผี เทพเจ้า และกุศโลบายทางการเมืองของผู้ปกครอง
ที่กระทำผ่านการสถาปนา “ผีตัวใหม่” และระบบความเชื่อชุดใหม่

โดยอาศัยลัทธิพิธีกรรมเป็นเครื่องมือ เพื่อจัดวางความสัมพันธ์ระหว่าง รัฐและผู้ปกครองใหม่กับประชาชนใหม่ เพื่อช่วงชิงพื้นที่ทางสังคมที่ถูก สถาปนาขึ้น

ในขณะเดียวกัน การปรากฏตัวของ “ร่างทรงกะเทย” ผู้มี เพศนอกขนบและมีบุคลิกภาพที่คลุมเครือ ในฐานะของ “ตัวกลาง” ซึ่งมีอำนาจหน้าที่เต็มในกระบวนการพิธีกรรมที่ขยายวงกว้างขวางขึ้น ในต้นศตวรรษที่ 21 ก็ชี้ให้เห็นถึงกุศโลบายอันแยบยลของร่างทรง ในการประสานประโยชน์กับลัทธิบูชาความมั่งคั่ง ด้วยปฏิบัติการเชิงอำนาจ รูปแบบใหม่ ที่กระทำต่อระบบความคิดความเชื่อของผู้คน โดยอาศัย จินตนาการ วัตถุวัฒนธรรม และการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ โดยมีพิธีกรรม เป็นเครื่องมือ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้คนเปล่งเสียงร้องขอในสิ่งซึ่งตนไม่เคย ได้รับจากผู้ปกครอง

การปรากฏตัวของร่างทรงกะเทย หรือร่างทรงชายที่แต่งกาย และแสดงออกเป็นหญิง ทั้ง 4 กรณีศึกษา ได้แก่ เจ้าแม่เทพีแห่งโลก นัตกะด่อ บิซซู และม้าขี่ปูเมีย ที่พบในดินแดนอุษาคเนย์ในปัจจุบัน ซึ่งผู้เขียนนำเสนอในหนังสือเล่มนี้ จึงเป็นการเชิญชวนให้ผู้อ่านร่วมเดินทาง ไปในดินแดนอันลึกลับ ที่เต็มไปด้วยประเด็นถกแถลงมากมายในมิติของ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และการต่อสู้เชิงสัญลักษณ์อย่างเข้มข้น เพื่อช่วงชิง พื้นที่ทางสังคมของผู้คนที่มีเพศนอกขนบ

พัชรินทร์ ธิสสุน

28 กุมภาพันธ์ 2568

สารบัญ

ตอนที่ 1

บทนำ.....	1
โหมโรง	2

ตอนที่ 2

มองผี และพิธีกรรมผ่านเอกสาร	25
มโนทัศน์ว่าด้วยการเข้ามาชุมชน	26
พิธีกรรมเข้าทรง และผี	37
มโนทัศน์กรอบอ้างอิง	40
สำนึก อุดมการณ์ และปฏิบัติการทางสังคม	50
พิธีกรรม สัญลักษณ์ และอำนาจ	55
พิธีกรรมเข้าทรงในมุมมองทางทฤษฎี	60

ตอนที่ 3

ผี ร่องทรงกะเทย กับการเมืองในอุษาคเนย์.....	77
เจ้าแม่เทพีแห่งโลก : จากสิ่งต้องห้ามสู่มรดกโลก	78
นัตกะต่อ : การต่อสู้แบบชนะ “คาบ้าน”	122
ปิซซุ : ฝักกับการเคลื่อนไหวทางสังคม.....	167
ม้าขี่ปูเมีย : ฝักกับการเมืองในชีวิตประจำวัน.....	196

ตอนที่ 4

บทสรุป 241

ผี ร้างทรงกะเทย กับการเมืองในอุษาคเนย์..... 242

การค้นหา “ผี” 246

ข้อโต้แย้ง ข้อค้นพบ และมโนทัศน์ 248

บทสรุป..... 254

ผี พิธีกรรมเข้าทรง และความรู้ใหม่ 267

บรรณานุกรม 278

ดัชนี 296

เกี่ยวกับผู้เขียน 299

ຕອນທີ່ 1
ບຸກຄົນ

01

โหมโรง

ดินแดนอุษาคเนย์ หรือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นอาณาบริเวณที่มีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์มายาวนาน และเนื่องจากเป็นดินแดนที่ครอบคลุมพื้นที่กว้างใหญ่ไพศาล จึงมีชนชาติต่าง ๆ เข้ามาอาศัยอยู่จำนวนมาก นอกจากนี้การที่ผู้คนซึ่งอาศัยอยู่ในบริเวณนี้ มีพัฒนาการทางสังคมซึ่งเกิดจากการร่วมความเป็นมา ร่วมบรรพบุรุษ ร่วมเดินทาง ร่วมความทรงจำ ร่วมสืบสานและส่งต่อความเชื่อ ผ่านการเรียนรู้ การแก่งแย่งแข่งขัน การค้า และสงคราม ทำให้การประกอบสร้างระบบความเชื่อมีความหลากหลาย เนื่องจากสะสมประสบการณ์ตลอดจนพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ การพัฒนาความสามารถในการคิดสรรความเชื่อที่เหมาะสมกับชาติพันธุ์ และกลุ่มสังคมของตน ยังมีส่วนสำคัญต่อการสร้างเสริมพลังอำนาจและความคิดความเชื่อของผู้คนในดินแดนแถบนี้ในด้านหนึ่งเกิดจากความสามารถในการคิดและการปรับตัวเพื่อผสมผสานความเชื่อเดิมเข้ากับความเชื่อใหม่ จนเกิดเป็นระบบความเชื่อและพิธีกรรมที่เชื่อมโยงเข้าด้วยกันด้วยโครงข่ายความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตของผู้คน

ตอนที่ 2

มองผี
และพิธีกรรม
ผ่านเอกสาร

02

มโนทัศน์ว่าด้วย การเข้ามาชุมนุมกัน

วรรณกรรม ถือเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญแหล่งหนึ่งในการประมวลมโนทัศน์ ข้อค้นพบเกี่ยวกับผีและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับลัทธิความเชื่อต่าง ๆ ซึ่งล้วนมีเป้าหมายเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม วิเคราะห์วิพากษ์นโยบายของผู้ปกครองที่มีอยู่ในรูปของการปฏิรูปความคิด ความเชื่อ วิธีการ และเพื่อสืบค้นรากเหง้าของปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสรรพสิ่ง ซึ่งหมายรวมไปถึงวัตถุ สิ่งของ และสถานะที่เป็นสิ่งซึ่งอยู่เหนือการควบคุม หรือบางครั้งเรียกว่า “เหนือธรรมชาติ” ในบทนี้ ผู้เขียนนำเสนอกรอบมโนทัศน์ของทฤษฎีที่สำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีที่ว่าด้วยการเข้ามาชุมนุมกัน แนวคิดเรื่องกรอบอ้างอิงคนกับผี (Schema Theory) และการสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับผี ร่างทรง และพิธีกรรม ตลอดจนผลที่ได้จากการวิจัยเอกสารร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ที่เคยมีประสบการณ์เป็นร่างทรงหรือเคยเข้าร่วมในกระบวนการพิธีกรรมเข้าทรง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) เพื่อวิเคราะห์สรุป และนำเสนอข้อค้นพบที่สำคัญ ดังนี้

ตอนที่ 3

ผี ร้างทรงกะเทย
กับการเมืองใน
อุษาคเนย์

03

เจ้าแม่เทพีแห่งโลก : จากสิ่งต้องห้ามสู่มรดกโลก

พิธีกรรมเข้าทรงเจ้าแม่เทพีแห่งโลก หรือเทพมารดาผู้สร้างโลก (The Mother Goddess) ของผู้คนในสังคมเวียดนาม เป็นรูปแบบหนึ่งของปฏิบัติการทางสังคมที่ชาวเวียดนามกระทำผ่านประสาทสัมผัส จินตนาการ และกรอบอ้างอิงคนกับผี การเรียงร้อยประสบการณ์ เรื่องเล่า และข้อมูลจำนวนมาก จนก่อรูปเป็นความทรงจำ ภายใต้กรอบอ้างอิง การรับรู้โลกของปัจเจกบุคคลและการให้คุณค่ากับสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่ได้จำกัดอยู่กับสิ่งมีชีวิต หรือมโนทัศน์ที่ใช้คนเป็นศูนย์กลางของสรรพสิ่ง

ตอนที่ 4

บทสรุป

04

ผี ร่างทรงกะเทย กับการเมืองในอุษาคเนย์

หนังสือเล่มนี้ เปิดเผยความจริงสี่ประการคือ **ประการแรก** คุณลักษณะของพื้นที่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของผู้คน ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะอาณาบริเวณทางกายภาพเท่านั้น แต่มีลักษณะที่ซับซ้อนเลื่อนไหล และทับซ้อนกันอยู่กับพื้นที่อื่น ทั้งพื้นที่ซึ่งเป็นอาณาบริเวณทางสังคม วัฒนธรรม พิธีกรรม และจินตกรรม **ประการที่สอง** พิธีกรรมเข้าทรง เป็นปฏิบัติการทางสังคมรูปแบบหนึ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมาจากความเชื่อ ความทรงจำ และการปะติดปะต่อเรื่องราวซึ่งบุคคลและชุมชนแบ่งปันประสบการณ์ในลักษณะสะสม เชื่อมโยงกับการรับรู้เรื่อง “กรอบอ้างอิง คน-ผี-เทพเจ้า” ที่หลากหลายในลักษณะทับซ้อนกับ “กรอบอ้างอิง” อื่น ๆ ผ่านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้แสดงทางสังคม (Social Actor) ที่เข้ามาเกี่ยวข้องทั้งทางตรง ทางอ้อม ในกระบวนการพิธีกรรม ตั้งแต่ผู้จัดเตรียมกระบวนการพิธีกรรม ผู้ส่งข่าว ผู้ประกอบพิธีกรรม ร่างทรง

พัชรินทร์ อัสสุนทร จบการศึกษาระดับปริญญาเอก ด้านสังคมวิทยา (Social Policy and Planning) จาก University of Queensland ประเทศออสเตรเลีย และ Post-doctoral Research (Modernization in Contemporary Japan) จาก Josai International University ประเทศญี่ปุ่น ดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ สนใจศึกษาวิจัยด้านนโยบายสังคมและการวางแผนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง งานเขียนส่วนใหญ่อยู่ในรูปของหนังสือและบทความวิจัย ที่มุ่งเปิดประเด็นชวนคิดด้านสังคมวิทยาการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในมิติของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเรียนรู้ เพื่อเปิดมุมมองใหม่ ๆ ผ่านการทำงานภาคสนามด้วยระเบียบวิธีวิจัยแบบฐานราก (Grounded Theory) เพื่อโต้แย้งประเด็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นการให้มนุษย์เป็นศูนย์กลางการพัฒนาโดยละเลยสิ่งทั้งหลายที่แวดล้อมมนุษย์ ทั้งสภาพแวดล้อมวัตถุสิ่งของ ความเชื่อ และวัฒนธรรม ตัวอย่างผลงานชิ้นสำคัญ ได้แก่ ชุมชนปฏิบัติการด้านการเรียนรู้ (2550) แนวคิด ทฤษฎี เทคนิคและการประยุกต์เพื่อการพัฒนาสังคม (2556) ความรู้ อำนาจและสุขภาพ จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ (2558) วัตถุ วัฒนธรรม ฝีมือ คน (2561) นวัตกรรมทางสังคมและการเรียนรู้ของแรงงานข้ามชาติมอญในประเทศไทย (2562) ชัดขึ้น (2563) กลยุทธ์การให้เพื่อการพัฒนาองค์กรธุรกิจอย่างยั่งยืน (2563) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสังคมร่วมสมัย (2564)

วัชรวุฒิ ชื้อสตัย จบการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา จากคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ภายใต้การสนับสนุนทุนโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก รุ่นที่ 15 (อาจารย์ผู้รับทุน : รองศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ สิริสุนทร) และได้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนการศึกษาวิจัย ณ สถาบันเอเชียแอฟริกาศึกษา มหาวิทยาลัยฮัมบวร์ค ประเทศเยอรมนี ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีความสนใจการประเด็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพศวิถี และกะเทยศึกษา ในบริบทของสังคมไทย โดยเฉพาะมิติด้านความเชื่อ พิธีกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นของกะเทยในสังคมอีสาน รวมทั้งสนใจศึกษาวิจัยในประเด็นทางสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสุนัขไม่มีเจ้าของในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทย ภายใต้การสนับสนุนการทดลองวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ชนิดกิน ของคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยมีผลงานตีพิมพ์ทั้งในรูปแบบบทความทางวิชาการ และการนำเสนอผลงานวิจัยในเวทีการประชุมวิชาการทั้งระดับชาติ และนานาชาติ

พื ร่ างท ร ง แ ละ พื ธี กร ร ม

บรรณาธิการ : ผศ. ดร.กมลเลิศ โพธิกนิษฐ
รศ. ดร.พัชรินทร์ สิริสุนทร

หนังสือ “พื ร่ างท ร ง แ ละ พื ธี กร ร ม” เปิดเผย การดำรงอยู่ของ ลัทธิบูชาความมั่งคั่งรูปแบบใหม่ ๆ ที่เติบโตเบ่งบานในสภาวะสมัยใหม่ ซึ่งไม่ได้ มุ่งเน้นเพียง การเช่นไหว้บูชา แต่การปรากฏตัวของพื ร่ างท ร ง แ ละ พื ธี กร ร ม โสยศาสตร์ ในศตวรรษที่ 21 สะท้อนความคิด สร้างสรรค์ การปรับตัว พลวัตของการให้ความหมาย และการทำความเข้าใจกับกระบวนการสร้างความศักดิ์สิทธิ์ ที่เลื่อนไหล การปรากฏตัวของพื ผ่านร่ างท ร ง แ ละ พื ธี กร ร ม ที่ปราศจากรหัสสัญญาทางศาสนา หากแต่วางอยู่บนฐาน คติ แนวปฏิบัติ ที่มุ่งตอบสนองความต้องการและการร้องขอที่ไม่เคยถูกได้ยิน เปิดเผยระบบความสัมพันธ์ที่ แน่นแฟ้นระหว่าง คนกับผีและอำนาจเหนือธรรมชาติ โคจรขยาดลาลดผีและพิธีกรรมพันพรมแดน ซึ่งสร้าง ความพึงใจเชิงสุนทรียะและอุทยานภาพที่พ้องกับความ ทรงจำและจินตนาการผู้คนในสังคม ผ่านการบอกเล่า ความจริงด้วยเหตุผลชุดใหม่และ ผู้แสดงกลุ่มใหม่

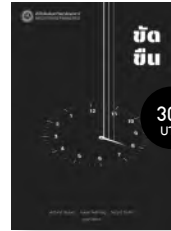

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสังคมร่วมสมัย

ผู้แต่ง : ผศ. ดร.บุศรินทร์ เลิศขวลิตสกุล
ผศ. ดร.กวินธร เลทัย
ผศ. ดร.ฐานิดา บุญวรรโณ
ผศ.กุลธิดา ศรีวิเชียร

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสังคมร่วมสมัย เป็นหนังสือรวม บทความที่พูดถึงการทำความเข้าใจสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงผ่าน แนวคิด ทฤษฎี ปรากฏการณ์ทางสังคม ตลอดจนการประยุกต์ใช้ ทฤษฎีเพื่ออธิบาย ความเป็นสังคมในหลากหลายมิติ ด้วยสาขาวิชา เช่น จิตวิทยา รัฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประชากรศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ มานุษยวิทยา และสังคมวิทยา โดยนำเสนอมุมมองทั้ง ในระดับปัจเจก กลุ่มสังคม ชุมชน สถาบันทางสังคมอย่างครอบครัว โรงเรียน และสังคมในระดับนานาชาติ หรือระดับโลกในบริบท ร่วมสมัย ที่ไม่ใช่แค่พูดถึงความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันเท่านั้นแต่ ความร่วมสมัยที่นี้ยังสัมพันธ์กับอดีตเพื่อให้เห็นถึง การเปลี่ยนผ่าน (transformation) และการคาดการณ์หรือวาดหวังถึงอนาคต ข้างหน้า

หนังสือแนะนำ

ขัดขึ้น

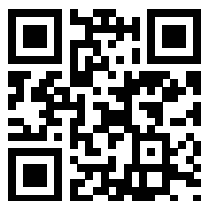
ผู้แต่ง : รศ. ดร.พัชรินทร์ สิริสุนทร
ผศ. ดร.กมลเลิศ โพธิกนิษฐ
ดร.วัชรภูมิ ชื้อสตัย

“ไม่มีทางเป็นไปได้เลยที่การกระทำ ทางการเมืองหรือการใช้อำนาจของชนชั้น ปกครองในสังคมใด จะครอบงำความคิดและ อยู่เหนือชีวิตของสามัญชนได้อย่างเบ็ดเสร็จ เด็ดขาด เพราะการควบคุมขงการของชนชั้น ปกครอง จะกระทำได้เพียงในพื้นที่สาธารณะ เท่านั้น แต่ไม่สามารถกระทำได้เลยในพื้นที่ สีเทา หรือพื้นที่ซึ่งมีความคลุมเครือ”
– James C. Scott –

สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยนเรศวร

สั่งซื้อหนังสือออนไลน์ จัดส่งถึงบ้านสะดวกรวดเร็ว

สั่งซื้อทันที

กรณีต้องการสั่งซื้อหนังสือปริมาณมาก หรือเข้าชั้นเรียนติดต่อได้ที่
ฝ่ายจัดจำหน่ายสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร

✉ nuph@nu.ac.th   สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร
☎ 0 5596 8833-8836   [nu_publishing](https://twitter.com/nu_publishing)

NUPH
online store

www.nupress.grad.nu.ac.th